

I. N. 3.
DE

**ACTIONIBUS FORENSIBUS
INVESTIGANDIS ET CAUTE
ELIGENDIS.**

SECTIO I.

De Actionibus Personalibus.

MEMBRUM I.

*De Generali Obligationum
Fundamento.*

§. I.

Etiam ignorantiae segetem circa mate- *Actionis*
riam Actionum in foro produxit vul- *nomen*
gata illa sententia : Hodie necessarium *hodie non*
non esse, ut nomen actionis exprima- *expri-*
tur in libello : quæ sententia, utut ex *mendum.*
Jure nostro non satis evinci possit, de
quo vid. Bachov. *ad Tr. vol. 1. Disp. 4.*
16. 10. lit. C. Juri Canon. tamen omnino
conformis est, per *C. Dilecti 6. X. de judic.* ubi subtilis inqui-
sitio, qualis actio sit intentata, prohibetur. Quæ sententia
Pontificis facile applausum in foro meruit, vid. Carpzov.
P. 1. Const. 2. def. 13. Unde exiguam adhiberi industriam videre

A

licet

M.
EMANN,

natis,

virute & Pignore

WARZENFELS,

AG,

um; tam Rerum,

irreperunt, vitia

rigas; festinatio

has non permittit,

o nec lapsus tanti

ppleri nequeant,

Halæ Mag-

O. R.

I. N. 3.

licet a plerisque Advocatorum, quo genere actionis experiundum sit, sed facti narratione, & qualicunque petitione, subjecta impetratione Nobilis officii Judicis contenti, Processuum anfractibus non sine clientum periculo se committunt.

Actio tamen nihilominus curate indaganda.

§. II. Verum & reo parata sic erit exceptio non competentis actionis, si minus prudenter actorem ad iudicium provocare viderit. Et ipsi quoque Judici incumbit, attendere, an & quale jus agendi actori competat, ne alias sine actione reum condemnasse videatur; unde ex officio libellum ineptum rejicere, & actori, ut aptam actionem proponat, per Decretum injungere tenetur, Gail. *Lib. 1. O. 67. num. 1.* Imo & in Camera Imperiali prima Referentis cura esse solet, ut inquiret, quæ actio sit instituta, & an illa sit fundata secundum omnia sua requisita, in tantum, ut, si unicum actionis requisitum non satis probatum, reus ab actione absolvatur, Blum. *de Proc. Tit. 75. §. 24.* Insuper quoque actori nunquam liquido constare potest, quid petere debeat, si, qua actione experiundum sit, ignoret; Plus enim sapius consequi potuisset, si commodam actionem instituisset, ut taceam, nec aptas opponi posse exceptiones, si de qualitate actionis non constet, Cothman. *Vol. 4. Consil. 1. num. 6.* Inde scitu maxime necessariam futuro Advocato materiam existimo, nosse, qua actione in casu obveniente experiundum, quo hac ratione cuiusvis via pateat, facillimè negotio jus suum prosequendi; pariterque Judex de actione certus mox videat, an ad desiderium actoris iudicandum sit, vel non.

Actio utilior eligenda.

§. III. Cæterum non sufficit nosse, quæ actio institui possit, sed ibi præcipue opus est cautione, ut illud remedium eligam, quo rem meam, vel facilius, vel brevius, vel plenius recuperare valeam. Prout enim expedit, ita quisque vel hanc actionem vel illam eligere debet, §. 5. *Inst. quod cum eo, qui in al. pot.* in quo §. Imp. eum vocat stultissimum, qui ommissa actione, qua facillimè rem suam consequi possit, probatu difficiliorem actionem, vel qua solidum consequi non possit,

De GENERA
 possit eligat. Eapro
 nec sed & investigat
 debita; quo pacto
 bus ostendendum
 §. IV. Fun
 in vulgato illo, p
 dum existimo:
 Aquil. effertur:
 quandoque factu
 de V. O. Unde
 rantur, L. 47. ff
 ex qualitate fa
 ubi sapius, vel
 ne experiundum
 cor. dicit, ex RE
 da actione mand
 currit in vestime
 gorio pro diversu
 actio nasci potes
 Imo & ipsum in
 non ex jure, L. 2
 cedenda actione
 gationum regulis
 nis nomen deficia
 in factum actio co
 L. 2. §. 5. ff. de R. V.
 quisque actor accu
 nestiam habeat, ne
 killatur.
 § V. Quapro
 obliqua nobis acqu
 speciem non demon
 jus exinde tenetur.
 jus quæritur, vel solita

possit, eligat. Eapropter non tantum ratio investigandi actiones, sed & investigatas caute secernendi & eligendi probe attendenda; quo pacto autem id fieri debeat, id nobis in sequentibus ostendendum.

§. IV. Fundamentum autem Actionum indagandarum in vulgato illo, probe tamen intellecto, brocardico quaerendum existimo: *Ex facto jus oritur, quod in L. 52. §. 2. ff. ad L. Aquil. effertur: In causa jus esse positum.* Quamvis enim quandoque factum juri opponatur, *L. 38. §. 6. vers. cui vero ff. de V. O.* Unde & quaestiones facti a quaestionibus juris separantur, *L. 47. ff. de donat. int. vir. & uxor.* certum tamen est, ex qualitate facti praecedentis omnem actionem dependere, ubi saepius, vel una circumstantia efficit, ut plane alia actione experiendum sit; Et hoc est, quod Jctus in *L. 1. §. 3. de Sicar.* dicit, *ex RE constituendum esse.* Exemplum in distinguenda actione mandati, locati & praescriptis verbis famosum occurrit in vestimenti confectione sartori commissa, ex quo negotio pro diversitate circumstantiarum modo haec, modo illa, actio nasci potest, vid. *§. 1. Inst. locat. & §. ult. Inst. mandat.* Imo & ipsum interesse ex facto aestimandum esse dicitur, & non ex jure, *L. 24. ff. de R. J.* Et tandem tanta facti in concedenda actione habetur ratio, ut, si negotium ordinariis obligationum regulis applicari nequeat, & hinc proprium actionis nomen deficiat, aequitas tamen evidens pro actore militet, in factum actio concedatur, *L. 1. ff. de praescript. verb. L. 11. ff. eod. L. 23. §. 5. ff. de R. V. Bachov. de Act. Disp. 4. th. 34.* ut adeo unusquisque actor accuratissime in facti circumstantias inquirere necessum habeat, ne postea in eligendo genere actionis fallat & fallatur.

§. V. Quapropter cum sine facto aliquo, nec res, nec obligatio nobis acquiratur, factum autem diversi generis sit, speciatim jam demonstrandum, quotuplex sit factum, & quale jus exinde derivetur. Factum autem omne ex quo nobis jus quaeritur, vel *solitarium* est, vel *relatum*. Illud nobis cum

nullo hominum intercedit, sed eodem rem aliquam nostram facimus beneficio juris, accedente simplici nostro facto seu occupatione. Et hic modus acquirendi Grotio originarius dicitur, cum non per alterius manum res ad nos deferatur, sed mediante facto nostro in potestatem nostram transeat. Sic E. nec illarum rerum, quas natura destinavit occupanti, acquirimus dominium, nisi præcedente facto nostro, scil. occupatione; nam ex naturali apprehensione cœpit dominium, *L. 1. §. dominium ff. de acquir. poss.* Quare post occupationem rei, quæ nullius est, omne jus ex dominio descendens, nobis simul quæsitum est, scil. jus tuendi, & arcendi alterum, *Grot. de Jur. B. & P. Lib. I. cap. 2. §. 1. & jus repetendi possessionem, Grot. Lib. 2. cap. 8. §. 3.*

*Res nostra
sine facto
nostro non
transfer-
tur.*

§. VI. Verum cum rari in foro casus sint, ubi originaria illa acquisitio obtineat; pleraque enim Regalibus Principum adscripta; Eapropter præcipua adhibenda est cura, ut in modis acquirendi derivativis certi simus, quorsum pertinent facta, quæ vocamus RELATA, quæ inter duos de re transferenda, vel persona obliganda intercedunt: Et hic iterum ex facto nascitur jus & actio; quippe principium Juris vulgatum est: *Res nostra sine facto nostro ad alium transferri nequit, L. 11. ff. de R. J.* Ubi tamen sub facto, etiam non factum seu patientiam & negligentiam Domini comprehendendi, ex Decio recte monuit Hieron. Franci *in Comment. ad d. L. 11. de R. J.* Imo in transferendo rerum dominio non sufficit unius factum, sed & accipientis factum pariter necessarium. Quamvis enim Grotius, *L. 2. cap. 6. §. 1.* acquisitione derivativa rem nostram fieri dicat, aut facto hominis, aut legis; attamen & posteriori casu factum non exulat, sicut in legato conspicuum, cujus dominium jure transit in legatarium, *L. 80. ff. de legat. 2. & L. 64. ff. de furt.* factum tamen legantis, & agnitio legatarii necessario concurrat, necessum est, cum nec lex in invitum transferat dominium, sed traditionis factum tantum suppleat.

§. VII. Hoc factum autem relatum seu mutuuum non *Animus* ex solo actu exteriori, nec etiam ex sola interiori destinatione *transfe-* animi dependet, sed utrumque concurrere debet. Non enim *rendi cum* mox, qui rem tradit, dominium transfert, si animum trans- *facto con-* ferendi dominii non habeat, Grot. *L. 2. cap. 6. §. 1.* qui animum *currere* exinde colligitur facile, si tale negotium cum altero suscipia- *debet.* tur, quod translationem dominii ex Gentium institutis pro fine habere solet: Cessat vero hic animus, si de usu rei nostræ alteri communicando, aut opera circa rem nostram impendenda agatur, quorsum pertinet commodatum, depositum, locatio &c. Et illud titulum appellant Interpp. ad dominium transferendum habilem: Verum ille animus & factum in *Idem in* tradente nondum sufficiunt, nisi & in altero correlatorum ea- *accipi-* dem intentio sit, ut scil. rem animo acquirendi dominium ac- *ente.* cipiatur, vid. Dn. Pufendorf. *de I. N. & G. Lib. 4. cap. 9. §. 3.* quod si & hinc dissensio quædam sit, & accipientis mens alia, quam tradentis, translatum non censetur dominium, de qua materia multum certant inter se Dd. *ad L. 18. ff. de reb. credit. & L. 36. ff. de A. R. D.* Cum autem dominio semel quæsito res mea sit, jam ex juris permissione videndum, quantum cuique circa rem suam liceat, & quibus remediis illam contra iniquos petitores defendat, vel ab iniquis possessoribus revocet, quod cum non amplius ex obligatione, sed juris realis effectu dependeat, de eo *infra sect. 2.* agendum.

§. VIII. Ulterius circa actionem ex facto uni civium cum *Obligatio* altero intercedente eliciendam, observari meretur, factum *ex facto* omne, ob quod alter alteri ad præstandum vel faciendum obli- *licito.* gatur, aut *licitum* esse; aut *illicitum*: Factum licitum iterum vel *nostrum* est, vel nobis *imputatum*: Illud vel oritur ex facto *naturali*, vel *civili* seu ex conventionem, quæ iterum vel *expressa*, utriusque voluntate constans: vel ex *tacita*, quæ pro fundamento habet unius factum, & alterius præsumtum consensum. Hoc, sive factum imputatum est, quod ex alterius persona, ad promovendam nostram utilitatem electa in nos derivatur. Hoc

factum licitum iterum vel simplex est, quod terminos conventionis non egreditur, vel traditione consummatum. Ex illo titulus nascitur, cui si accesserit traditio, dominium, vel aliud jus reale inde nascitur *L. 20. C. de pact.*

*Ex facto
illicito.*

§. IX. Factum *illicitum* pariter vel nostrum est, vel nobis imputatum, ex utroque læsio vel concernit personam singularem, vel interesse totius Societatis. Priori casu vel vindictam privatam quis intendit civili judicio; vel publicam, judicio criminali. Posteriori casu etiam publicum manet, si Reip. interesse persequamur, alioqui populari judicio experiendum. Factum illicitum nobis tunc imputatur, si in eligenda opera malorum hominum culpam committimus, ubi certa ratione iterum vel civiliter vel criminaliter agi potest.

MEMBRUM II.

De Actionibus ex facto naturali vel ex æquitate oriundis.

§. I.

*Datur ob-
ligatio ex
facto natu-
rali.*

His fundamentis præcipue nititur ratio investigandarum actionum, quod per singula jam demonstrandum capita. Factum licitum ex naturali ratione dependens extra Juris Civilis considerationem quidem esse videtur, utpote quod naturali rationi plerumque non assistit. Dantur tamen casus, ubi nullum aliud, quam naturale factum subest, de cætero vero, nec contractus vel quasi, nec delictum vel quasi concurret, & tamen in personam nascitur actio; ut inde assertum illud Imp. in §. ult. *Inst. de Oblig.* ubi omnem obligationem ex contractu vel delicto nasci dicit, ampliandum sit, vel ex æquitate naturali; quorsum & respexit Gajus in *L. 1. pr. ff. de O. & A.* ubi, aut ex contractu, aut maleficio, nasci obligationes, dicit, aut *ex proprio quodam jure, ex variis causarum figuris*, quæ verba ad actiones in factum ex naturali

tutali æquitate resolu-
L. 20. C. 4. ff. de reb. co-
§. II. Obligatio
nitas ad duo mem-
situm naturale; aut
alterum ex necessi-
ad factum speciale
scilicet coitionem im-
gitur ad omne il-
generis obligatio-
nerationis, vel ex
derivati sanguis
stabilitum. Po-
quitas ad sociale
enim inter nos
et propter conse-
& J. inde actio d-
vel patitur fieri,
præjudicat; vel
strum, causamque
nec cum damno n-
§. III. In p-
naturali; quippe
rationis, unde nasc-
J. N. G. & C. Qui
in se est, prospicere
sunt necessaria. Gro-
generationis, ca-
lida. Pufendorff. d-
Dicitur persuasum
gatum liberos alevi-
injunctum videtur non fo-
rentum lib-
prois sue negotium fac-